

Boerinnen bezoeken 'kalf-bij-de-koe'-bedrijf Den Hartog

Kalfjes bij de koe, maar niet in de wei

Biologisch melkveehouder Cor den Hartog is een van de weinige boeren die kalveren bij de koe houden. Een groep boerinnen toog naar zijn serrestal in Lunteren (GD). Ze concluderen dat het qua arbeid weinig verschil maakt en dat het voor het dierenwelzijn echt niet beter hoeft te zijn. En zijn verbaasd dat de kalfjes niet mee de wei in gaan.

Cor den Hartog is een ervaren kalf-bij-de-koe-houder. Hij heeft in Lunteren pal langs de A30 een biologisch melkveebedrijf met 60 koeien in een serrestal uit 2003, met diepstrooiselboxen en een geprofileerde dichte vloer. Sinds een jaar of acht houdt hij zijn kalveren bij de koe. Cor is alleenstaand en doet 80 procent van het werk zelf, of samen met een stagiair. Zo'n bedrijf, in een vrij gangbare setting, kan een redelijk eerlijk beeld geven van de voors en tegens van 'kalf bij de koe'. Daarom zijn negen boerinnen uit heel Nederland op een maandagmorgen in april afgereisd naar

boerderij De Groote Veen. Ze worden gastvrij ontvangen in de vergaderruimte die Cor exploiteert, in een nieuwgebouwde schaapskooi. Hij verhuurt deze gemiddeld drie keer in de week. „Die inkomsten maken de rente en aflossing net een beetje makkelijker“, vertelt de veehouder glimlachend. Hij leunt nonchalant tegen een tafel terwijl de boerinnen onderling kennismaken. Ze maken deel uit van een landelijk netwerk van ruim 250 boerinnen die vakmatig actief zijn op sociale media. Nu treffen ze elkaar eens 'live'. Een van de

boerinnen, Arja Nuiver uit Biddinghuizen, vertelt dat ze voorzichtig experimenteert met stierkalveren. „Die laten we nu twee tot drie weken bij de koe lopen. Wij hebben een vrijloopstal, die leent zich er voor. Maar het risico op besmetting met rota en crypto is hoog. Wij kregen er crypto onder, alle kalveren zitten nu aan de Halocur.“

Hoeft voor mij niet

Nuiver heeft een tijdje terug ook drie vaarskalfjes bij hun moeders laten lopen. Het

Cor den Hartog leunt nonchalant tegen de tafel, terwijl de boerinnen onderling kennis maken.

melkverlies was gigantisch, vertelt ze: die koeien gaven nog maar 5 kilo melk in de robot. „En de vaarsjes groeiden meer in de breedte dan in de hoogte.” Niettemin zijn die kalveren nu qua grootte wel een stuk verder dan hun leeftijdgenootjes.

Arja Nuiver is de enige van die groep die in de praktijk aftast of 'kalf bij de koe' wat is. De rest haalt de kalveren vrij snel weg. Anita Pleunis melkt in het Groningse Ten Post 175 koeien. Ze hebben sinds 2011 een heel ruim afkalfhok, vertelt ze. „We lieten de kalfjes er eerst een dag bij, maar dat heeft drie kalveren gekost door doodliggen. Dus als dat 'kalf bij de koe' is, hoeft het voor mij niet.” Tegenwoordig halen ze de kalveren na een à twee uur weg. Ineke Bronninkreef heeft in Holten (OV) een bedrijf met 120 koeien. „We laten de kalfjes de eerste uren bij de moeder, tot de nageboorte eraf is. Dan huppelt de koe blij terug naar de koppel en het kalf blijft vol en tevreden achter in het stro. We hebben ze wel eens drie dagen lang bij de moeder gehad, maar toen waren koe en kalf na het scheiden helemaal ontregeld.”

In Nieuw-Schoonebeek (DR) melkt Paula Platzer 65 koeien. Paula is van stadse komaf. Zij verzorgt de kalveren en wil wel wat meer weten van 'kalf bij de koe'. „Toen die motie erdoor was, riep mijn man meteen: 'Zijn ze gek geworden? Dat kan nooit.' Bij Cor lukt het wel, en daarom wil ik hier eens kijken.”

Erika Zuidam uit Eemnes (UT) is een doorgewinterde boerin die zich via cursussen nadrukkelijk is gaan toeleggen op het opfokken van kalveren. „Wij zijn heel erg gericht op een goede eerste zorg en de beste voeding voor kalveren. Als de koe het kalf heeft drooggelikt, halen we het weg en krijgen ze kalverdekjes om. Kalveren bij de koe is bij ons op de roostervloer geen optie. Bovendien weiden we; alle 50 koeien gaan door een klein deurtje naar buiten. Ik zie dat niet goed gaan als daar kalveren meehobbelen.”

Superheffing

„Ik ben begonnen met kalveren bij de koe toen ik hoog in de superheffing kwam”, steekt Cor den Hartog van wal. „Als biologisch bedrijf ben ik sowieso verplicht om kalveren minimaal drie maanden melk te voeren en biologische kunstmelk is hartstikke duur. Dus ik ben het gaan uitproberen.” Bovendien is er een groep consumenten die deze manier van houden zien zitten, weet hij. „Daar moeten we de ogen niet voor sluiten. Ik ben destijds omgeschakeld naar biologisch, omdat ik me wilde richten op de bewuste consument. Ik zit vlak bij de bebouwde kom, de burgers willen weidegang. Mijn filosofie is: de burger moet mij niet meer willen missen, dan heeft hij er ook geld voor over.” De schaapskooi helpt om de burgers naar de boerderij te trekken. „Als burgers bij mij in de stal de kalfjes tussen de koeien zien,

vinden ze het geweldig, zelfs al komen ze helemaal onder de stront te zitten.” Maar daar moet ieder zijn eigen weg in zoeken, vindt Cor. „Dit past bij mij. Als ik het zo kan rondzetten, doe ik het.”

Cor den Hartog fokt kleinachtige Holsteins die goed uit de voeten moeten kunnen met een sober rantsoen. Hij voert ze op jaarbasis maximaal 1.200 kilo aan biologisch krachtvoer en graan. Daarnaast kuilgras en weidegras. Cor past siëstabeweidings toe; de koeien gaan tweemaal daags 4,5 uur naar buiten. Ze geven gemiddeld zo'n 6.500 liter met 4,45 procent vet en 3,85 procent eiwit. Maar omdat de kalveren daarvan pakweg 700 liter opdrinken, komt er per koe slechts zo'n 5.800 kilo in de tank. Bijkomend effect van het zogen is dat de tussenkalftijd met een maand omhoog gaat, zegt hij.

Leergeld

Cor vertelt eerlijk dat hij ook leergeld heeft betaald. „Ik heb een dichte vloer met een mestschuif, dat heeft in het begin kalveren gekost. Ik houd koe en kalf nu de eerste twee dagen in het afkalfhok. Dat is goed voor de binding tussen koe en kalf en daarna zijn ze vlot genoeg.”

De boerinnen popelen om de stal in te gaan. Buiten staat een tweeling van vier weken oud klaar voor de kalverhandelaar. Ze waren een week te vroeg geboren en wegen nu naar schatting een kilo of 45. „Ik had hele ronde kalveren verwacht, maar dat zie ik niet”, zegt Ineke Bronninkreef. Anita Pleunis: „Ik zie wel wat dikke naveltjes en dikke gewrichten.” Het afkalfhok – een ruim strohok op zand – bevindt zich voor in de stal. De koe en het kalf zijn de eerste dieren die Cor ziet als hij de stal in komt. De veehouder vertelt dat er nog nooit een kalf is gesneuveld door doodliggen. Inclusief doodgeboren kalveren is de uitval tot één jaar 13 procent, vertelt hij.

„Hoe weet je zeker dat de kalveren wel de eerste biest krijgen?” wil Erika Zuidam weten. Cor: „Ik hou scherp in de gaten of ze niet een te diep of te strak gespannen uier hebben en of het kalf wel drinkt. Zo niet, dan melk ik de koe uit en dan geef ik die melk aan het kalf. Als dat binnen vijf uur de eerste drie liter maar binnen heeft, heeft het de meeste weerstand al te pakken. Als het uier te diep is, doe ik de koe in de bekaphok en dan de box 15 centimeter omhoog met de palletvork, zodat het kalf de speen leert vinden.”

Voedingsdiarree

Maar als ze goed drinken, kunnen ze gigantisch veel opnemen: het tweede grote probleem waar Cor tegenaan loopt. „Sommige kalveren drinken zo veel dat ze voedingsdiarree krijgen. Dan zet ik ze 12 tot 16 uur vast in een ligbox, met een kettinkje aan de halsband, en dan

krijgen ze een petfles met elektrolytenmix. Daarna is het over.” Den Hartog is daarom bezig om aparte waterbakjes te maken voor de kalveren. „Als ze maar water kunnen drinken als dorstlesser, krijgen ze geen voedingsdiarree.” Rota of crypto ziet hij vrijwel nooit. „De stal is hartstikke open en ze zitten ▶

Arja Nuiver

„Kalfjes kunnen zich niet meten met de mijne.”

Ineke Bronninkreef

„Zeker niet minder werk.”

Paula Platzer

„Burgers willen kalf en koe samen in de wei.”

Erika Zuidam

„Hier zou ik verdrietig van worden.”

Anita Pleunis

„Eerst definiëren wat 'kalf bij de koe' precies inhoudt.”

Tot grote verbazing van de boerinnen gaan de kalveren niet met hun moeders mee de wei in. Cor past siëstabeweiding toe, tussen de middag komen de koeien terug in de stal en kunnen de kalveren zogen.

overall aan te vreten en te likken, maar ze worden niet ziek. Kwestie van weerstand." De melkstal staat in open verbinding met de rest van de serrestal. Toch gebeurt het zelden dat de kalveren mee de melkstal in lopen. Meestal zijn ze voor het melken gezoogd. De boerinnen vragen Cor of de kalveren niet wild worden. „Je hebt er tussen die wat wilder zijn. Die zet ik dan stiekem even vast in de box als ze liggen te slapen, dan leren ze het wel. Je moet je wel met de kalveren bemoeien, anders creëer je een afstand.“

Kalveren niet in de wei

Het is ochtend en de koeien lopen in de wei. Vier jonge kalveren liggen rustig in het midden van de dubbele rij ligboxen. Als de koeien weiden, blijven de kalveren binnen, legt Cor uit. Tussen de middag komen de koeien terug en kunnen ze weer zogen. De boerinnen zijn hoogst verbaasd. Iedereen dacht dat de kalveren 24 uur per dag bij hun moeder zouden lopen, ook in de wei. Cor legt uit dat het bedrijf daarvoor te dicht bij de snelweg ligt. „Vanaf een week of vier gaan kalveren puberen, dan gaan ze van alles onderzoeken. Dat is veel te link.“

Anita Pleunis: „Wat ons door de media wordt opgedrongen, is juist dat Ot-en-Sien-plaatje van lieve koeien met grote ogen en kalfjes ernaast dartelend door de wei. Eigenlijk zouden we dus eerst moeten definiëren wat ‘kalf bij de koe’ precies inhoudt. En daarna goed onderzoek laten doen op gangbare praktijkbedrijven.“ Paula Platzer: „Als ik mijn burgervrienden zou vragen hoe ze ‘kalf bij de koe’ zien, noemen ze die wei eerst.“

Kalvercrèche

De kalveren lopen de eerste vijf weken bij hun moeder. Om de melkconsumptie

enigszins binnen de perken te houden, verhuizen ze daarna naar een kalvercrèche in de ligboxenstal. De moeders zoeken het kalf daar op; het kalf steekt dan de kop door het hek om te zogen. Na de zoogperiode gaan de vier maanden oude kalveren door naar een halfopen stalletje achter de ligboxenstal. Ineke Bronninkreef wil weten of de dieren er ook gelukkiger van worden, ‘want dat is toch waar Thieme op inzet’. Volgens Cor geeft het kalveren langer bij de koe houden niet meer stress dan normaal. „De stierkalfjes gaan na twee weken weg. Sommige koeien zoeken hun kalf een dag, andere kraaien er totaal niet naar. Wat ik wel merk, is dat een nieuwe vaars die met een kalf in de koppel komt, veel makkelijker wordt geaccepteerd. Er zijn bijna geen rangordegevechten.“

Jongvee

Tijdens de ronde door de stal letten de boerinnen kritisch op de conditie van het jongvee. Het oudere jongvee, de drachtige pinken en de droge koeien staan nog binnen. Zodra Cor de eerste snede heeft gemaaid, doet hij ze naar buiten, het etgroen op. Het oudere jongvee toont niet te best, vindt de groep: de pinken zitten ruw in het haar en zijn matig in conditie. Dat klopt, beaamt Cor. „In de winter ogen ze nooit. Dit is een heel open stal, het is hier altijd koud. Als ze straks naar buiten gaan, trekken ze enorm bij.“ „Maar Cor, dit moeten wel je toekomstige melkkoeien worden“, werpt Jenneke Schoonman uit Brummen (GD) tegen. „Ja, maar ook als koe moeten ze tegen een sober rantsoen kunnen“, meent de veehouder.

De dames hebben zo hun twijfels. Daarom willen ze ook even het land in om de weidende koeien te bekijken. Van dichtbij blijkt de conditie van het melkvee alles mee te vallen. De koeien zien er gezond en glanzend uit.

„Blij dat we dit ook zien“, verzucht een van de deelnemers.

Na afloop concluderen de boerinnen dat de staat van het jongvee vooral te maken heeft met de sobere biologische bedrijfsvoering van Den Hartog en niet zozeer met het al of niet zogen bij de koe. „Maar ik wil met een tevreden blik over mijn erf kunnen lopen“, zegt Erika. „Als de kalveren er bij ons zo bij zouden staan, zou ik er heel verdrietig van worden.“ Arja: „Die vier kalfjes in de stal kunnen zich niet meten met de mijne.“

Precies nabootsen

De boerinnen besteden zelf veel zorg aan hun kalveren. Ze zijn dan ook zeker niet overtuigd dat het kalveren bij de koe houden beter is voor het dierenwelzijn of voor de gezondheid. „Je ziet dat de jongste kalveren bij elkaar blijven en later ook in hun crèche-klasje. Ze hebben hun moeder alleen maar nodig vanwege de melk. Wij bootsen dat eigenlijk precies na, met de kalveren in de groepshokken“, meent Arja Nuiver. Ook qua arbeid maakt het volgens de vrouwen weinig verschil. „Het idee dat het minder werk is, gaat niet op“, denkt Ineke. „Alleen als alles goed loopt, heb je er minder werk aan.“ Arja: „Ik denk dat het heel dicht bij elkaar ligt, of je nou iglo’s moet schoonspuiten of een strohok instrooien. Ik denk dat je in beide systemen evenveel tijd kwijt bent, zowel wanneer het goed loopt als wanneer het slecht loopt.“ „Toen de motie werd aangenomen, dacht ik: dat kan nooit werken“, zegt Paula. „Ik zie nu dat het kán. Maar ik vraag me af in hoeverre dit toepasbaar is op grote schaal, bij reguliere bedrijven.“ Daar is iedereen het over eens: Cor heeft een systeem ontwikkeld dat past bij hem en bij zijn bedrijf. Maar dat wil zeker niet zeggen dat iedereen dit een-op-een kan overnemen op het eigen bedrijf. ■